

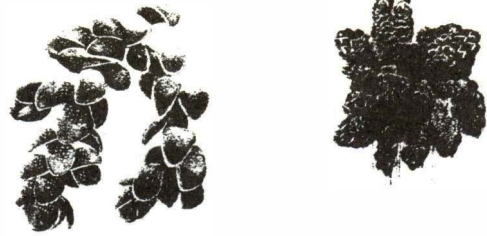
Geen ijspret meer op de sloot van Boerenburg?

Jelle van Dijk

De titel van dit verhaaltje doet wat merkwaardig aan. Het lijkt meer een aansporing om de nabijgelegen Gevers-ijsbaan van de Noordwijkse IJscub te bezoeken dan een titel voor een stukje in de Strandloper. De aanleiding tot het schrijven van dit stukje is echter het verschijnen van een heel opvallend plantje in de sloot van Boerenburg. Bedoeld wordt hier de Grote kroosvaren.

Dit nietige varentje drijft op het water en zou nauwelijks opvallen als er slechts enkele plantjes aanwezig zouden zijn. In Boerenburg gaat het echter om miljarden plantjes! De gehele sloot was hierdoor in december met een dichte 'korst' bedekt geraakt. In de week voor de kerstdagen deed de gemeentelijke plantsoendienst een poging om de sloot kroosvarenvrij te maken. Met een grote grijper werden dikke pakketten met een inhoud van vele kubieke meters op de kant gegooid. Het zichtbare resultaat was evenwel nihil. Binnen een dag was de sloot weer geheel bedekt met de kroosvarentjes. Wel zal de korst van varentjes minder dik zijn geworden dan voor de gemeentelijke schoonmaakactie. Pas door de noordwesterstormen in de laatste week van 1994 en de eerste weken van 1995 werd het kroos zodanig opeen gedreven dat er weer een gedeelte van de sloot kroosvrij werd. Verder verdween een deel van het varenpakket gedurende de korte vorstperiode van begin januari.

De Grote kroosvaren is een zogenaamde neofiet. De soort hoort thuis in de warmere delen van Noord-Amerika en het noorden van Zuid-Amerika. Vermoedelijk door slordigheid van aquariumliefhebbers is dit plantje omstreeks de eeuwwisseling in de Nederlandse sloten beland. Al eerder was dat het geval geweest met de Kleine kroosvaren. Merkwaardig genoeg werd de opmars van deze soort geheel overvleugeld door die van de Grote kroosvaren. Een vergelijkbare ontwikkeling was in de eerste helft van deze eeuw te zien bij twee andere Amerikaanse neofieten: Brede en Smalle waterpest. Het grote succes van zowel de Smalle waterpest als de Grote kroosvaren is gelegen in de zogenaamde vegetatieve vermeerdering. De Grote kroosvaren (voor goed begrip hooguit drie cm in doorsnede) is een sporeplant die pas in de nazomer en herfst tot ontwikkeling komt. De explosieve toename in de herfst wordt vooral door vegetatieve vermeerdering veroorzaakt en niet door nieuwe plantjes die uit de sporen ontstaan. De tere stengeltjes vallen gemakkelijk in vele

Grote kroosvaren

stukjes uit elkaar en uit al die stengeldeeltjes kunnen binnen enkele weken weer nieuwe varentjes ontstaan. Hierdoor kan een sloot binnen twee maanden geheel bedekt raken. In een zacht najaar als in 1994 gaat de vermeerdering gewoon door en ontstaat een dikke korst van elkaar verdringende plantjes. Op plaatsen waar zonlicht de varentjes bereikt, krijgen deze vaak een fraaie steenrode kleur. Hierdoor kan het lijken of er in het geheel geen sloot meer is. Het is dan ook meermalen gebeurd dat een niets vermoedend paard of schaap hierdoor te water raakte.

In de Oecologische Flora is te lezen dat de Grote kroosvaren zich graag uitbreidt in voedselrijk water met een zekere vervuiling. Het talrijke voorkomen in de Bollenstreek wijst dan ook zeker niet op een schoon slootmilieu. Dat geldt in versterkte mate voor de sloot van Boerenburg. Deze sloot dient als overstort van het gemeentelijke riool. Verscheidene malen per jaar is te zien en te ruiken dat de sloot van Boerenburg deze functie ook daadwerkelijk vervult. Hierdoor is te verwachten dat de Grote kroosvaren voorlopig niet meer zal zijn weg te denken. Een actie als in december 1994 heeft daardoor weinig resultaat. Wellicht heeft de bestrijding van deze massavegetatie een kans als de waterkwaliteit in deze sloot drastisch zal verbeteren. Daarvoor is wel nodig dat er een einde komt aan het regelmatig gebruik als overstort van het riool. Zolang dat niet gebeurt zal er vermoedelijk niet meer geschaatst kunnen worden. Alleen als bij een vroege vorstperiode de plantjes afsterven en naar de bodem zinken, is er een kans dat bij een latere vorstperiode een 'schone' ijsvloer zal ontstaan.

Ook voor de vogelstand heeft de massavegetatie van kroosvarens gevolgen. Enkele jaren geleden berichtte ik in de Strandloper over het waarnemen van Waterhoentjes en Meerkoeten op deze plaats. In december 1994 hadden deze vogels de sloot van Boerenburg echter vaarwel gezegd. Er was voor hen gewoon geen doorkomen meer aan.